

بررسی جایگاه مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

به کوشش: علی اکبر علی اکبری بایگی

مقدمه

از آنجا که تصمیم‌گیری‌های سیاسی در سرنوشت هر کشور نقش جدی ایفا می‌کند و تصمیم‌های نادرست، مشکلات عدیده‌ای به وجود می‌آورد که گاه هزینه آن برای کشور بسیار گزاف است از این رو بر دولت‌مردان است که تیم‌های مشورتی قوی تشکیل دهند و برای مسائل کلان کشور از آرا و نظریات آنها استفاده نمایند. یکی از راه‌های رسیدن به این هدف آن است که پژوهش در مراکز سیاسی نهادینه شود و مسائل و مشکلات مبتلابه دولت در مراکز پژوهشی یادشده به بحث گذاشته شده و دیدگاه‌های مختلف مطرح گردد. این مسئله از آن رو اهمیت دارد که بسیاری از بحران‌ها و مشکلات سیاسی ریشه‌دار است. حل این قبیل مسائل بدون ریشه‌یابی آن متعذر است و دشوار. تا سابقه یک موضوع در دست نباشد و اطلاعات مربوط به سابقه آن گردآوری نشود تصمیم‌گیری درباره آن کمتر قرین موفقیت خواهد شد. در این قبیل پژوهش‌ها معلوم می‌شود که دولت‌مردان پیشین برای رفع بحران چه راه‌هایی را رفته‌اند و علت به نتیجه رسیدن یا نرسیدن آنها چه بوده است. همچنین در هنگام پژوهش راه‌های رفته معلوم می‌گردد و نتیجه آن نیز عیان می‌شود. این امر سبب می‌گردد راه رفته دوباره تکرار نشود چرا که به قول حافظ «مَنْ جَرَّبَ الْمُجَرَّبَ حَلَّتْ بِالنِّدَامَةِ» هر کس آزموده را بیازماید سرزنش او روا و شایسته است.

نکته دیگری که در این قبیل موارد توجه به آن ضرورت دارد، این است که دولت‌مردان باید توجه داشته باشند نهادهای پژوهشی و مشورتی باید حقیقت‌مطلب را مد نظر داشته و صحت و سقم هر چیز را معلوم دارند. نه این که این نهادها ابزاری شوند که آرا و دیدگاه‌های یک نفر را تأیید کرده و بر آن پوششی از زور و بیوشانند. در نتیجه پیش از هر نکته باید به پژوهشگران این حوزه یادآوری شود که نقش آنها مشورتی است نه این که تأییدکننده یک دیدگاه خاص باشند و به آرا و نظریات دیگر توجه نمایند یا از کنار آن به آسانی رد شوند.

در قرآن کریم به مشورت تأکید بسیار شده است. حتی پیامبر اسلام که با منبع وحی ارتباط داشت با همان وحی الهی موظف شده بود با مسلمانان مشورت کند آنها را در تصمیم‌گیری‌ها شرکت دهد و آن‌گاه که حقیقت‌مطلب را دریافت به آن عمل نماید. علاوه بر آن در احادیث و روایات اسلامی نیز به امر مشورت توجه بسیار شده است و کسانی که تنها به اتکای تصمیم شخصی حرکت می‌کنند سرزنش شده‌اند.

در ایران پیش از انقلاب اسلامی مراکزی با این رویکرد تأسیس شده بود که البته انگشت‌شمار بودند. در این مراکز عده‌ای از صاحب‌نظران گرد هم می‌آمدند و در خصوص مسائل مبتلابه کشور سخن می‌گفتند مقاله و کتاب می‌نوشتند و تحقیق می‌نمودند. آنگاه نتیجه کار و تلاش آنها در مجموعه‌ای مدون می‌شد خلاصه می‌گردید و حاق مطلب به سمع و نظر تصمیم‌گیران سیاسی می‌رسید. مشکلی که بسیاری از این مراکز با آن مواجه می‌شدند غلتیدن آنها به تعریف و تجمید از عملکرد دولت و شاه بود و کم‌کم به جایی رسیدند که وجود این نهادها تنها محلی برای ارتزاق افراد شده و کاری در خور ارائه نمی‌شد. علت آن هم این بود که این نهادها به مرور ایام دریافتند کالایشان خریداری ندارد و بویژه گاه از سوی دولتمردان به دشمنی متهم می‌شدند. از این رو آنها سلامت را در این دیدند که به جای این که مشورت بدهند، مهر تأیید و تأکید بر رفتار و گفتار دولتمردان بزنند. چنین بود که از مسیر خود دور افتاده و نقض غرض پیش آمد. در نتیجه واقعیت‌های جامعه از نظر دولتمردان دور ماند و ناگاه با امواج خروشان انقلاب اسلامی مردم روبرو گشتند. این در حالی است که اگر چنین نهادهایی درباره مسائل و مشکلات مبتلابه جامعه مطالعه کرده و حقیقت مطلب را به سمع و نظر دولتمردان برسانند و راههای گذر از مشکلات را نیز نشان دهند شاید سرنوشت نظام سیاسی دستخوش تغییر آنی نشود.

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

در دوره پهلوی دوم مراکز پژوهشی خاصی برای ارائه نظریات مشورتی در این خصوص بنیانگذاری شد. یکی از این مراکز مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی بود. ریاست این مؤسسه به احسان نراقی واگذار شد. نراقی استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران بود. وی عده‌ای از پژوهشگران را به کار دعوت نمود و در خصوص بعضی مسائل کلی با آنها به مشورت نشست. این مؤسسه در طول حیات خود به ارائه تحقیقاتی در زمینه مسائل مختلف مربوط به ایران پرداخت و آثار خود را در قالب ویژه‌نامه، گزارش، مقاله، مجله و کتاب ارائه کرد. مؤسسه با توجه به بهره‌گیری از تحقیقات و پژوهشهای افرادی چون دکتر غلامحسین صدیقی، وزیر کشور دولت محمد مصدق، حسن حبیب، جلال آل احمد، ناصر تکمیل همایون، حسن آیت و ... از جایگاه جدی‌تری نسبت به دیگر مراکز پژوهشی برخوردار بود.

اهداف و وظایف مؤسسه

در یکی از مکاتبات رئیس این مؤسسه در خصوص وضعیت ایجاد، اهداف و برنامه‌های مؤسسه مذکور آمده است: «مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی که در سال تحصیلی ۳۸-۳۷ در دانشکده ادبیات ایجاد گردید با استقبال طبقه تحصیلکرده روبرو گشت و در دوره تخصصی (فوق لیسانس) آن بیش از ۶۰۰ نفر ثبت نام کرده و با علاقمندی در کلاس‌های درس و گروه‌های تحقیق که به وسیله استادان دانشگاه و دانشمندان خارجی (انگلیسی، امریکایی [و] فرانسوی) که با استفاده از برنامه فولبرایت و یونسکو و کمک‌های فنی فرانسه به ایران آمده‌اند اداره می‌گردد شرکت می‌نمایند. مؤسسه تاکنون تحقیق و بررسی مسائل مختلف اجتماعی ایران را با برنامه آموزشی خود توأم نموده و در بسیاری از موارد با وزارتخانه‌ها و بنگاه‌های دولتی و سازمان برنامه و شرکت ملی نفت ایران همکاری نزدیک داشته است.» (سند شماره ۱)

در ادامه همین سند در خصوص برنامه‌های آینده این مؤسسه آمده است:

«از آنجا که قسمت مهم تحقیقات این مؤسسه از قبیل بررسی اجتماعی راجع به شهر تهران و مسائل مربوط به اسکان عشایر و تأثیرات مکانیزاسیون و غیره مربوط به کار سازمان‌های دولتی است از این جهت دانشگاه انتظار دارد بذل توجه فرموده با تأمین اعتبارات کافی وسائل فراهم نماید تا مؤسسه مذکور بتواند به کارهای علمی و تحقیقی توسعه دهد و در تألیف و ترجمه کتب سودمند و تشکیل سمینارها و اعزام گروه‌های تحقیقی به شهرستان‌ها توفیق حاصل کند.» (همان)

احسان نراقی، مدیر این مؤسسه عقیده داشت مؤسسه مذکور در اشاعه علوم اجتماعی و راهنمایی جوانان برای کمک به توسعه کشور سهم بزرگی داشته است. (همان)

از همین رو هنگام درخواست بودجه صریحاً به این نکته اشاره می‌کرد که برای رسیدن به اهداف مؤسسه باید به آن کمک شود: «با توجه به این که مؤسسه شروع به بررسی‌ها و تحقیقات دامنه‌داری در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی کرده است و تحقق یافتن کامل این بررسی‌ها مستلزم داشتن حداقل امکانات مادی است...» (سند شماره ۲/۱)

پژوهشگران این مؤسسه برای انجام تحقیقات خود به مراکز مختلف کشور اعم از شهرها، روستاها، بیابان‌ها و جنگل‌ها سفر می‌کردند و سازمان‌های دولتی هر استان نیز با آنها همکاری می‌نمودند. (سند شماره ۳) آنها سپس دستاوردهای خود را طی گزارش‌هایی به نخست‌وزیری ارائه می‌کردند که نمونه‌های بسیاری از آن در آرشیو مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری موجود است. از جمله این گزارش‌ها می‌توان به موضوع تحقیقات عمران منطقه‌ای اشاره کرد که هدف آن بررسی مسائل عمومی و نظری مربوط به ناهماهنگی اقتصادی و ضرورت خاص عمران ناحیه‌ای در چهارچوب یک نقشه عام توسعه اقتصادی است. (شماره بازیابی. ۴۴۷۷۹)

همچنین از طرح‌های دیگری که این مؤسسه اجرا می‌کرد طرح پژوهشی مربوط به نخبگان کشوری و منشأ اجتماعی آنان و نقش و تأثیر آنها در تحولات اجتماعی ایران بود. به عنوان یکی از این نمونه‌ها می‌توان به کتاب «نمایندگان مجلس شورای ملی در بیست و یک دوره قانونگذاری» و «نخست وزیران و وزرای ایران و تحول وزارت از آغاز تا به امروز» نوشته خانم زهرا شجیعی است. (سند شماره ۵ و ضمیمه آن)

طرح دیگری که اعضای این مؤسسه موظف به اجرای آن بودند «جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز طرح آینده‌دور دست» بود. (سند شماره ۴)

بیشتر برنامه‌های مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی مربوط به آینده‌پژوهشی بود. از این رو اقدام به برگزاری سمینارهایی در این حوزه می‌نمود که از جمله آنها می‌توان به سمینار «جهان سوم در سال دو هزار» اشاره کرد. (سند شماره ۶)

به هر روی مؤسسه مطالعات و تحقیقات علوم اجتماعی جایگاهی در حاکمیت یافت اما چنان که باید و شاید نتوانست اهداف خود را دنبال کند. تنها در اواخر سلطنت محمدرضا شاه پهلوی بود که احسان نراقی برای نجات شاه به دربار فراخوانده شد اما دیگر کار از کار گذشته بود و رژیم در سرایشی سقوط قرار داشت.

سند شماره ۱

دانشگاه تهران

اداره
دایره
شماره ۷۵۹/ع
تاریخ ۱۳۳۰/۱۰/۲۷
تمیمه

درود بفرست ادا کل حسابداری نفت و ذری
۳۸۰۵۸
۳۸/۱۱/۳

جناب آقای نخست وزیر

مهندس میرساند

محترماً باستحضار میرساند مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی کهد رسال تحصیلی ۳۴-۳۸ - در دانشکده ادبیات ایجاد گردید با استقبال طیفه تحصیل کرده روز بروگشت و در دوره تخصصی آن بیش از ۶۰۰ نفر ثبت نام کرده باعلا قمتند در کلاسهای درس و گروههای تحقیق که بوسیله استادان دانشگاه و دانشمندان خارجی (انگلیسی - امریکا - فرانسه) که با استفاده از برنامه فولبرایت و یونسکو کمک های فنی فرانسه بایران آمد فاند اداره میگردد شرکت مینمایند مؤسسه تاکنون تحقیق و بررسی مسائل مختلف اجتماعی ایران را با برنامه آموزشی خود توام نموده و در بسیاری از موارد با وزارتخانه ها و بنگاههای دولتی و سازمان برنامه و شرکت ملی نفت ایران همکاری نزدیک داشته است . دانشگاه تهران خوشوقت است که پسر از مطالعات کافی موفق شد فاست مؤسسه ای ایجاد نماید کهد در دوران تحولات سریع فعلی کمک مؤثره بحل مسائل اقتصاد و اجتماعی مملکت نموده و در عین حال از نظر علمی جلب اعتماد مقامات و شخصیتها بین المللی را بنماید .

۲۱

۱۸

۱۰

لا زمست بحر ش برساند تاکنون این مؤسسه با اعتبارات بسیار محدود و دانشکده ادبیات اداره میشده است ولی ادامه کار و پیشرفت این مؤسسه و استفاده از محققان خارجی از این ببعسد بایدون کمک مؤثر دولت باشکال توام خواهد بود و از آنجا که قسمت مهم تحقیقات این مؤسسه (از قبیل بررسی اجتماعی راجع بشهر تهران و مسائل مربوط باسگان عشایر و تأثیرات مکانیزاسیون و غیره) مربوط بکار سازمانها دولتی است از این جهت دانشگاه انتظار دارد دولت بذل توجه فرموده با تأمین اعتبارات کافی و معالوفی فراهم نماید تا مؤسسه مذکور بتواند بکارهای علمی و تحقیقی توسعه دهد و در تألیف و ترجمه کتب سود مند و تشکیل سمینارها

۱۰

۱۰

سند شماره ۱

دانشگاه تهران

ص ۲

اداره
دایره
شماره
بتاریخ
ضمیمه

واعزام گروه های تحقیقی بشهرستانها توفیق حاصل کند .
ضمناً باستحضار میروساند که در بودجه پیشنهادی دانشگاه هاد بیات ضمن اضافات برای سال
۱۳۳۹ مبلغ ۴۶۴۷۳۳۲ ریال برای تأمین اعتبار مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
اختصاص داده شده است . خواهشمند است موافقت فرمایند این مبلغ بطور جداگانه برای
مؤسسه مذکور ضمن بودجه دانشگاه هاد بیات بتصویب برسد .

رئیس دانشگاه تهران - دکتر فرهاد

دفتر نخست وزیر
شماره ۲۸۸۴۴

بازرسی شد

رئیس دفتر اداره کل دفتر وزارت دارایی
شماره ۲۰۸۲۷
تاریخ ۱۳۳۸ / ۱۰ / ۲۸

بازرسی شد

دفتر نخست وزیر
شماره ۲۸۰۷۵

بازرسی شد

سند شماره 2

وزارتگاه تهران

دانشگاه اوزبیات

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اداره
دایره
شماره ۴۰۰/۲۱/۳۱
تاریخ ۴۰۰/۲۱/۳۱
ضمیمه

جناب آقای نخست وزیر

باستحضار عالی میرساند مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی که در سال تحصیلی ۳۸-۳۷ در دانشگاه مادر بیات ایجاد گردید با استقبال طبعه تحصیل کرده رو برو گشت و در دوره تخصصی (فوق لیسانس) آن بیش از ۸۰۰ نفر ثبت نام کرد و با اعلا قندی در کلاسهای درس و گروه های تحقیق که بوسیله استادان دانشگاه و دانشمندان خارجی (انگلیسی امریکائی - فرانسوی) که با استفاده از برنامه فولبرایت و یونسکو و کمکهای فنی فرانسه بایران آمد ماند شرکت مینمایند مؤسسه تاکنون تحقیق و بررسی مسائل مختلف اجتماعی ایران را با برنامه آموزشی خود توأم نمود مودر بسیاری از موارد با وزارتخانه ها و بنگاههای دولتی و سازمان برنامه و شرکت ملی نفت ایران همکاری نزدیک داشته است .

این مؤسسه که در مدت کوتاه عمر خود موفقیت های درخشانی کسب کرده و در اشاعه علوم اجتماعی و راهنمایی جوانان تحصیل کرد برای خدمت بتو سعه اقتصاد و پیشرفت اجتماعی کشور سهم بزرگی داشته تاکنون برای بعضی از سازمانهای دولتی تحقیقاتی تسود مندی در زمینه های مفید انجام داده و بمطالعات و تحقیقات پرداخته است که فواید آن مالا غایب دستگاههای دولتی و بهبود اوضاع اقتصادی کشور میشود .

این مؤسسه توجه مؤسسات معتبر علمی خارجی را نیز بتقویت مطالعات و پژوهشهای اجتماعی در ایران جلب کرده و چهارتن از دانشمندان خارجی را که از طرفیونسکو و ایطال کنسولت و کمکهای فنی فرانسه و اداره فولبرایت بدون توقع پاداش مادی بودند تحمیل بهبود چه ملکت باین مؤسسه اعزام شده اند بکارهای برارزش تعلیمی و تحقیقی گداشته است (باتوضیحات فوق انتظار دارد آنجناب بذل توجه فرموده و با تاه میسن

بازرسی وزارت معارف
از طرف آقای ...
بسیار عالی است
م. در صورتیکه
م. در صورتیکه
م. در صورتیکه
۱۳۵۱

سند شماره 2

دانشگاه تهران

دانشکده ادبیات

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اداره
دایره
شماره
بتاریخ
ضمیمه

اعتبارات کانی و سائل فراهم نمایند تا مؤسسه مذکور بتواند بکارهای علمی و تحقیقی توسعه دهد و در تالیف و ترجمه کتب سودمند و تشکیل سمینارها و اعزام گروه‌های تحقیقی بشهرستانها توفیق حاصل کند .

ضمناً بحرض میرساند که در سال ۱۳۳۹ در بودجه پیشنهادی دانشکده ادبیات ضمن اضافات برای سال ۱۳۳۹ مبلغ ۴۶۴۷۳۳۲ ریال برای تأمین اعتبار مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی اختصاص داده شده است ولی مبلغ ۲۵۰۰۰۰۰ ریال در بودجه سال ۱۳۳۹ کل کشور اعتبار برای این مؤسسه تصویب گردید و مورد استفاده قرار گرفت در نتیجه مؤسسه از محل بودجه مصوبه اقدام بتوسعه برنامه‌های تدریسی و تحقیقی خود نمود ماست باتوضیحات فوق اجازه می‌خواهد از جنابعالی تقاضا کند باتوجه بتوسعه روز افزون این مؤسسه علمی که در دوران تحولات سریع فعلی کمک موثری بحل مسائل اقتصادی و اجتماعی مملکت نموده و در عین حال از نظر علمی جلب اعتماد مقامات و شخصیت‌های بین‌المللی را مینماید و باتوجه به درخواست انجام تحقیقات و بررسی‌های فائیکه از طرفین نگاه‌های دولتی از این مؤسسه میشود امر مقرر فرمایند همانگونه که سابقاً هم درخواست شد ماست مبلغ ۴۶۴۷۳۳۲ ریال که در بودجه تقدیمی دانشگاه در جز و بودجه سال ۱۳۳۹ دانشکده ادبیات پیش‌بینی شده در بودجه کل مملکتی علیحده برای این مؤسسه منظور شود .

باتقدیم احترامات فائقه

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی - دکتر احسان نراقی

اصول

بازرس

د. پد. قمر نخست وزیر

گروه

شماره ۵۰۳۳

سند شماره 3

اداره
دایره
شماره ۵۰۳/۱
تاریخ ۴۴/۴۰/۱۷
ضمیمه

جناب آقای نخست وزیر

با کمال احترام بعرض عالی می‌رساند :

بر اساس طرح شماره ۱۴۰۱۰۷ قسمت روستائی سازمان برنامه این مؤسسه ما موریت دارد در ناپستان امسال تحقیقاتی اقتصادی واجتماعی در تریب به پانصد ده از استان خراسان انجام دهد . نظر باینکه انجام این کار مهم علمی بی مساعدت ما مورین دولتی اعم از لشکری و کشوری انجام پذیر نیست ، خواهشمند است دستور فرمائید طی نامه ای مراتب را با اطلاع جناب آقای استاندار خراسان وفرماند آزر و بخشداران برسانند و کمک مقامات مربوطه را نسبت به محققین اعزامی جلب نمایند ضمناً اضافه می نماید که تحقیقات روستائی فوق و محققین گروه تحقیقات زیر نظر مستقیم آقای دکتر کاظم ودیمی استاد دانشگاه تهران انجام وظیفه می نمایند کسه بدینوسیله تقاضای معرفی ایشانرا بجناب آقای استاندار خراسان ودیگر مسئولین آن استان را دارد .

با احترام : دکتر احسان نراقی

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اسدی

وزیر دادگستری و امور تاریخ ۱۴ شماره ۲۴۸۰۰ ۷۲۹۱۰۱۱۱۲۱۲۳۴۵۶۷
--

سند شماره 4

اداره
دایره
شماره ۷۲۲/۱
بتاریخ ۴۰۰/۴۰۰/۴۰۰
ضمیمه

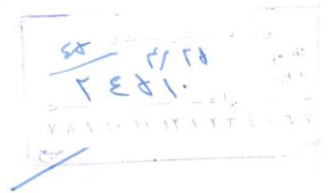
جناب آقای نخست وزیر

توقیراً بعرض میرسانند :

نظر باینکه گروه مطالعات و تحقیقات مردم شناسی این مؤسسه
بسرپرستی آقای دکتر نادر افشار نادری برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز
طرح آینده دوردست بمدت دو ماه عازم مناطق ایلداری میباشند مستدعی است
امر و مقرر فرمایند استناداریها فرمانداریهای کل و مقامات انتظامی اطلاعات
مورد درخواست گروه را در اختیار آنان قرار داده و راهنمائیهای
لازم را برای مسافرت آنها بداخل مناطق ایل نشین بکنند .
برای مزید استحضار آنجناب صورت استناداریها و فرمانداریهای
کل و همچنین مناطق ایل نشین مورد نظر به پیوست بعرض میرسد .

باتتیم اقرارام دکتر احسان نرانی

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

سند شماره 4/1

اداره
دایره
شماره
بتاریخ
ضمیمه ۴

- ۱- فرمانداری کل گرگان و دشت ✕
- ۲- استانداری آذربایجان شرقی
- ۳- استانداری آذربایجان غربی
- ۴- استانداری کردستان
- ۵- استانداری کرمانشاهان
- ۶- فرمانداری کل لرستان
- ۷- فرمانداری کل ایلام
- ۸- فرمانداری کل کهگیلویه و بویراحمدی
- ۹- استانداری فارس

مناطق که مورد بازدید قرار خواهند گرفت :

ترکمن صحرا - دشت مغان و مناطق بیلاقی شاهسون در کوههای سبلان
مغرب دریاچه رضائیه - کردستان - کرمانشاه - لرستان - ایلام
کهگیلویه - بویراحمدی - ممسنی - قشقای *

سند شماره 5

۱۳۳۹/۱۱/۳۰

وزارتگاه تهران

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اداره
دایره
شماره ۳۵۳۹/۱
تاریخ ۲۶/۱۱/۳۹
ضمیمه ۴۶/۵۱

نخست وزیری

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی از چند سال قبل به مطالعه درباره برگزیدگان سیاسی ایران (شامل وکلای مجلس شورای ملی - سنا تورها - وزراء و سایر شخصیتها) (سیاسی) بمنظور شناسائی مشخصات و منشأ اجتماعی آنان و نقش و تاثیر این گروه نخبه در تحولات اجتماعی ایران آغاز کرده و در این طریق توفیق آن را حاصل نموده است . نخستین کتاب نتیجه این تحقیقات را تحت عنوان " نمایندگان مجلس شورای ملی در هیئت ویک دوره قانونگذاری در سال ۱۳۴۴ " با اهتمام خانم زهرا شجیعی منتشر نماید . اینک بمنظور ادامه تحقیقات مزبور مطالعه ای خاص در مورد نخست وزیران و وزرای ایران و تحول وزارت از آغاز تا به امروز و خصوصیات کلی وزراء از جهت جامعه شناسی مجدداً خانم شجیعی محقق مؤسسه را مورد داشته که بوسیله این نامه معرفی میشوند خواهشمند است بنا بر بدیهه کمک و راهنمایی شود که هرگونه اطلاعات سودمند که درباره بیوگرافی وزراء - تحول تشکیلات و وظایف وزارتخانهها - روابط دولت و مجالس قانونگذاری در بایگانی نخست وزیری موجود است در اختیار خانم شجیعی که از هر جهت مورد اعتماد مؤسسه و دانشگاه هستند قرار داده شود قبل از راهنمایی و همکاری آن دستگاه سیاستگزاری مینماید .

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

دکتر احسان نراقی

اصح

مظفر...
۱۶
ضمیمه
نظماً
بیت

Stamp with fields for 'درود به مناسبت' (Date) and 'شماره' (Number) containing the number 88285.

سند شماره 5/1

دانشگاه تهران

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اداره

دایره

شماره ۲۷۹۲/۱

تاریخ ۱۳۴۶/۱۲/۲۲

ضمیمه

ابراهیم زکریا آملی
۱۳۴۷/۱۱/۱۱

جناب آقای امیرعباس همید نخست وزیر ۲۲۲۵۱

بخدمت مقام عالی میرساند . مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی از چند سال قبل مطالعه در باره مجال سیاسی و شخصیت‌های برگزیده ایران را بمنظور شناسایی مشخصات و منشأ اجتماعی آنان و نقش و تاثیر این گروه در تحولات اجتماعی ایران آغاز کرده و بطوریکه خاطر آن مقام محترم مستحضراست نخستین نتیجه این تحقیقات را تحت عنوان (نمایندگان مجلس شورای ملی در بیست و یک دوره قانونگذاری) در سال ۱۳۴۴ با اهتمام خانم زهرا شجیعی منتشر نمود ماست . اینک در تعقیب پژوهش‌های منتهی‌بصور منظور مطالعه‌ای خاص در مورد نخست وزیران و وزرای ایران و تحول وزارت‌الآنار تا با امروز و خصوصیات کلی اقدامات و عملیات و خدمات دولتهای مشروطه احتیاج بیک سلسله اطلاعات و مدارک و اسنادی دارد که بطور قطع در پایگانی نخست وزیری موجود است . بدینوسیله خانم شجیعی را که از هرجیت مورد اعتماد مؤسسه و دانشگاه هستند و مجدداً "مأمور داده و اجرای این برنامه علمی میباشند معرفی مینماید . خواهشمند است امر و تقرر فرمائید هرگونه اطلاعات که مورد احتیاج ایشان است توسط اداره پایگانی نخست وزیری در اختیار نامبرده قرار گیرد و باین ترتیب موجبات تسهیل اجرای این برنامه تحقیقی از هرجیت فراهم شود . قبلاً از اظہار لطف و دانش‌پروری آنجناب سیاست‌گذاری مینماید .

ضبط وزارت

دکتر احسان نراقی
معاونت علمی
وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
۱۳۴۶/۱۲/۲۲

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

دکتر احسان نراقی

بمقتضای امر

تاریخ	۱۳۴۶/۱۲/۲۲
شماره	۲۷۹۲/۱
ردیف	۷۸۹۱۰۱۱۱۲۱۳۲۴۵۶۷

دکتر احسان نراقی

نخست وزیر

۳۴۲/۵۱

یادداشت تاریخ ۲۸ آذر ۱۳۴۴

جناب آقای کاظمی معاون محترم وزیر مشاور

معرض تمام عالی میسرند
شماره پیرو نامه مورخ ۲۸ آذر ۱۳۴۴/۲۶۹۲

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماع دانشگاه تهران منظور بررسی درباره
بیانات دولتها مشروطه ایران و نقش آنان در تحولات اجتماع ایران احتیاج
بیک سلسله مدارک و اسنادی از جمله سؤالات درستیهای حامی نمایندگی
مجلسین از بیانات دولت و کواچ پیشنهاد مجلسین و وجود کلیه کلیات
مدرک بایگانی نخست وزیر موجود است ^{میباشد} و قبلاً هم مورد مطالعه اینجناب
قرار گرفته است. ^{میباشد} حضرت استنای جنابکار ارزنده آن دستگاه ممنون است
از رهنمون فرمایشید مدارک درستی در جنبه ^{میباشد} موجودند نداشته دانسته اند
طبق مقررات منع قانون ندارد در اختیار اینجناب قرار دهند. قبلاً اطف
و دانش پیروی آنجناب بسیار است ^{نیز به مجموعه}

سند شماره 6

وزارتگاه تهران

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

اداره
دایره
شماره ۲۶۱۴/۱
بتاریخ ۴۷/۱۰۳/۲۱
ضمیمه

جناب آقای نخست وزیر

چنانچه استحضار دارند با موافقت آنجناب و با همکاری وزارت علوم و آموزش عالی قرار است سمینار "جهان سوم در سال دو هزار" با شرکت بیست و پنج نفر از دانشمندان خارجی طبق لیست پیوسته است از ۲۰ تا ۲۵ فروردین ماه در تهران تشکیل گردد. مستدعی است مقرر فرمایند وزارت امور خارجه موافقت خود را به سازمان مجامع بین المللی اعلام نموده تا سازمان مزبور تسهیلات لازم را فراهم آورد.

با تقدیم احترام

مدیر مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

احسان نراقی

پژوهش به روایت اسناد

